

KRIST – POMAZANIK DUHOM SVETIM

Dr. Alfred SCHNEIDER

1. Tko je Isus Krist

Tko je Isus Krist? Što ljudi kažu, tko sam ja? Za koga me vi držite? Ovo nam se pitanje uvijek nanovo nameće. Odgovor vjere glasi: Isus Krist je pravi Bog i pravi čovjek. To je vječna i nepromjenljiva istina, pa je treba čvrsto zastupati. Promašeni su svi pokušaji da se Kristov lik razvodni i snizi na razinu prosječnosti, kako bi se uklopio u naše antropološke i psihološke sheme. Isus Krist razbija sve okvire jer ih neizmerno nadilazi. On je Bog i čovjek u isto vrijeme. Međutim taj odgovor sam za se ne vodi do osobnog susreta s Isusom Kristom, ne hrani vjeru koju ispovijeda. Nemoguće je jednim pogledom obuhvatiti Krista čitava, a čitava ga treba primiti u srce. Nemoguće je čovjekovu umu izdržati napetost između božanskog i ljudskog elementa u Kristu. Ili će pogled tako privući božanski element, te Isus Krist, pravi čovjek, nestane s vidika, kao što se događalo u raznim oblicima monofizitizma, koji Krista gleda visoko iznad ljudskih glava u nebeskoj slavi, daleka i hladna. Ili će prevagnuti ljudski element, pa Isus ostaje tek najuspjeliji primjerak savršenog čovječstva, ovozeman, prizeman, nesposoban da čovjeka digne iznad njegove muke, da mu dadne nadu jaču od njegova rasapa, da ga spasi. Tko je zapravo Isus Krist?

Umjesto brzog odgovora priznajmo: nalazimo se u stanju traženja zajedno sa svima onima koji kroz povijest za Kristom tragaju. Na putu smo prema Isusu Kristu, zapravo na početku tog putovanja. I dobro je tako. Treba se stalno vraćati na izvor tog puta, u zajedništvo sa svjedocima njegova zemaljskog života. Kako su Isusa doživljavali njegovi suvremenici? Odgovor na ovo pitanje za nas je važan i mjerodavan, jer njihovo iskustvo Krista izvire iz neposrednog osobnog susreta. Samo preko njih mi susrećemo Krista. Kako dakle Isusa vide pisci Novog zavjeta? Gledaju ga na pozadini temeljnog starozavjetnog iskustva u koje se slijevaju tri spoznaje. Prva spoznaja: Duh Jahvin vodi Izraelovu povijest. On je snažno djelovao u vođama izabranog naroda, trajnu vjernost je obećao Davidovoj kući, govorio je po prorocima. On je izvor Izraelova ponosa i pouzdanja, smisao i snaga njegove povijesti. Druga spoznaja: Jahvin Duh već stoljećima šuti. "Postadosmo najmanji među narodima, prezreni po svojoj zemlji... Nemamo sada vođe, proroka, kneza", uzdiše prorok Daniel (Dn 3,37-38). Šutnja Božjeg Duha leži kao mora nad Izraelom. To je

njegova najveća bol. Treća spoznaja: u posljednje će se vrijeme Duh Jahvin opet pojaviti. Prema Joelovu proroštvu izliti će se na svako tijelo (v. Joel 3,1). Usred muke gori pouzdanje. Od te nade živi sav Izrael, osobito onaj njegov dio koji je ostao vjeran proročkim obećanjima, sveti Ostatak.

Kad se Isus iz Nazareta pojavio, kad je počeo govoriti i djelovati, prostrujalo je čitavom zemljom: došao je veliki trenutak. Duh Jahvin ponovno je na djelu, tu, u ovom čovjeku. "Pročulo se odmah o njemu posvuda" (Mk 1,28). "Isus se u sili Duha vrati u Galileju, te glas o njemu puče po svojoj okolini" (Lk 4,14). "Ovo je uistinu Prorok koji ima doći na svijet" (Iv 6,14). Duh Gospodnji na njemu počiva, sila iz njega izlazi, sve liječi, sve čini dobro. Očekivanja su ispunjena, nade opet probudene. Isus iz Nazareta veliki je nosilac Duha Gospodnjega. Tako ga je gledao Izrael, Izraelov sveti Ostatak i prva Crkva koja će se iz tog Ostataka roditi. To je prva i temeljna kristološka spoznaja, kolijevka svih budućih kristoloških refleksija. Ono što će Crkveni sabori četvrtog i petog stoljeća o Isusu Kristu za sva vremena definirati, to izvire iz ove prve spoznaje. Gledajući Isusa kako zrači silom Duha Gospodnjega svjedoci su sve jasnije shvaćali koja je njegova duboka tajna. Isus gledan na djelu, u Duhu, otkrivao je pomalo što je u sebi: ravan Ocu, pravi Bog. Pavao to sažeto izriče u uvodu Poslanice Rimljanima: Krist Isus, potomak Davidov po tijelu, postavljen (objavljen) je Sinom Božjim u snazi, po Duhu posvetitelju (v. Rim 1,3-4).

Na izvoru ove spoznaje može se i naša vjera ispuniti životom. Ovdje se rađa osobni susret s Kristom. Počeli smo s pitanjem: Tko je Isus Krist? Odgovor glasi: Krist je Pomazanik Duhom Svetim. On živi u Duhu. Promotrimo pobliže taj život. On ima svoju povijest i pretpovijest. Lukino evanđelje svjedoči da je Isus napredovao ne samo u dobi nego i u mudrosti i milosti (2,52). Morao je prolaziti kroz muku rasta i nutarnjeg dozrijevanja, prije nego što će se obećani Duh moći iz njega izliti na sve tijelo. Zakonitosti tog rasta vrijede i dalje, sve dok ljudi budu ulazili u vlast Božjeg Duha da bi on vodio njihovu povijest. Po tim će zakonima nastajati proročki narod Novog zavjeta. Isusov život u Duhu prauzor je svega duhovnog iskustva. Tri su etape tog života: pomazanje na Jordanu, smrt na križu, uskrsnuće-proslava. Pretpovijest je obilježena riječima: "Što je u njoj začeto, od Duha je Svetoga" (Mt 1,20), "Duh Sveti sići će na te, i sila će te Svevišnjega osjeniti" (Lk 1,35). Od prvog časa života u Isusu stanuje Duh Sveti. On je počelo njegove osobne svetosti. Prije krštenja na Jordanu Isus ne nastupa u sili Duha. Duh mu još nije dan kao izvor mesijanskog djelovanja, nego tek kao klica budućih događaja. Na vidljive plodove treba još čekati. Proročko pomazanje primit će na Jordanu.¹

2. Pomazanje na Jordanu

Sva četiri evanđelista počinju svoj izvještaj prikazom toga događaja. Time su naglasili njegovu središnju ulogu za Isusa i za njegovo djelo. Sam događaj opisuju zorno a u isto vrijeme sažeto, upravo suzdržljivo. Izvješćuju samo ono

¹ V. Heribert MÜHLEN, *Der Heilige Geist als Person in der Trinität, bei der Inkarnation und im Gnadenbund*, Münster, 1963, str. 180 sl.

što su čuli i vidjeli. Pod snažnim su dojmom onoga što srcem gledaju. Sve je ovdje puno sadržaja i poruke. Ovamo se slijeva sva povijest Staroga saveza.

2.1. Pomazanje

Apostol Petar veli u svom značajnom govoru u Kornelijevoj kući: "Vi znate što se događalo po svoj Judeji, počevši od Galileje, nakon krštenja koje je propovijedao Ivan: kako Isusa iz Nazareta Bog pomaza Duhom Svetim i snagom..." (Dj 10,37-38). Nekoliko puta nazvat će novozavjetni pisci Isusa izričito Pomazanikom: "Našli smo Mesiju, što znači Krist, Pomazanik" (Iv 1,41), "Knezovi se rote protiv Gospodina i protiv Pomazanika njegova. Rote se, uistinu, u ovome gradu na svetog Slugu tvoga Isusa, kog pomaza" (Dj 4,26-27). Na Jordanu je Isus pomazan Duhom Svetim. Zato se zove Krist.

U Starom zavjetu pomazanje prima kralj i od tog je časa ruka Božja na njemu, svet je i zaštićen (v. 1 Sam 24,7), a Duh Sveti ga ispunja i vodi (v. 1 Sam 10,1; 16,13). Pomazuju se i svećenici i sveti predmeti (v. Izl 30,26-30). Obredom pomazanja isključuju se iz svjetovne upotrebe i stavljaju u Božju službu. Pomazanik djeluje i govori u Božje ime, a ljude zastupa pred Bogom. Naziv "Pomazanik Gospodnji" ne nose samo kraljevi nego i patrijarsi i proroci (v. Ps 105,15). Potkraj starozavjetne povijesti taj naziv prima eshatološko značenje: govori o budućem Izraelovu kralju, spasitelju, koji će biti Duhom Svetim prožet trajno i u punini. U Novom se zavjetu sam Duh Sveti naziva "Pomazanje" (v. 1 Iv 2,20.27). Isus na sebe primjenjuje riječi Iz 6,1: "Duh Gospodnji na meni je jer me pomaza. On me posla blagovjesnikom biti siromasima..." (Lk 4,18).

2.2. Znakovi Isusova pomazanja

Isusovo pomazanje na Jordanu nadilazi sve što se u Starom zavjetu događalo s pomazanicima Gospodnjim. O tom rječitro govore znakovi koji prate događaj na Jordanu. Svaki ih evanđelista promatra pod svojim vidikom, svaki otkriva nešto drugo, a svi zajedno daju cjelovitu sliku.

"Otvoriše se nebesa" (Mt 3,16). Slika otvorenog neba podsjeća na poziv proroka Ezekijela: "Otvoriše se nebesa i ja ugledah božanska viđenja" (Ez 1,1). Otvorena nebesa nad Jordanom nadilaze okvire osobnog proročkog poziva. Ovdje se nebesa otvaraju, doslovce "razdiru" kao što će biti razdrt hramski zastor u času Isusove smrti za znak da je otvoren pristup u svetinju nad svetiinjama. Marko izriče oba događaja istim glagolom "shfzo" (razdirem). Nakon Isusova pomazanja oslobodit će se pristup Bogu. To će njegov život, smrt i uskrsnuće do kraja objaviti.

"Glas se s neba zaori: Ti si Sin moj, Ljubljeni...!" (Lk 3,22). Očev glas koji se ovdje čuo najavljuje: Bog opet govori nakon dugotrajne šutnje. Dvije su značajke ovog Božjeg posljednjeg, eshatološkog govora: upravljen je čitavom svijetu (Glas se "zaori") – i to preko ovog Pomazanika, koji je neposredno, osobno naslovljen ("Ti si Sin moj, Ljubljeni."). Preko njega ide Božji glas u svemirsku širinu. U Očevim riječima osjeća se i prizvuk davnih navještaja: "Ti si Sin moj, danas te rodih" (Ps 2,7), "Evo miljenika duše moje, na koga

sam Duha svoga izlio" (Iz 42,1). Ne samo da Bog opet govori nego je sada ispunjeno sve što je ikad prekeao.

"Side na nj Duh Sveti u tjelesnom obličju, poput goluba" (Lk 2,22). Silazak Duha Svetoga spominju sva četiri evanđelista. Teološki je važan Ivanov izvještaj "Promatrao sam Duha gdje s neba silazi kao golub i ostaje na njemu... Na koga vidiš da Duh silazi i ostaje na njemu, to je onaj koji krsti Duhom Svetim" (Iv 1,32-33). Duh ostaje na Isusu. Trajan i potpun posjed Duha označuje Mesiju. Tokom starozavjetne povijesti Duh je dolazio i odlazio, djelovao i povlačio se. Proroci su ga morali čekati, za njim vapiti. Po ovom Pomazaniku počinje nova prisutnost Božjega Duha u povijesti spasa, prisutnost trajna i neopoziva. Jedinstvenost ovog početka pokazuju riječi: "To je onaj koji krsti Duhom Svetim" (Iv 1,33), "on će vas krstiti Duhom Svetim i ognjem" (Mt 3,11). Krštenje što ga donosi Mesija uroditi će potpunom promjenom svega staroga u novo. Sadržaj tog krštenja evanđelisti pobliže ne opisuju. Matej tek pripominje: "Pročistit će svoje gumno i skupiti žito u svoju žitnicu, a pljevu spaliti ognjem neugasivim" (Mt 3,12). Konačna dioba, zadnje okupljanje, eshatološki sud: sve će to Mesija izvesti. Zato on sada prima Duha Svetoga.

2.3. Učinak pomazanja

Sav Isusov kasniji život rascvat je i plod pomazanja na Jordanu. Isus je pun Duha Svetoga, posve je u vlasti Duha (v. Lk 4,1. 14). Duh Sveti upravlja svaki njegov korak, vodi ga u pustinju (v. Mk 1,12) i u ljudsku vrevu. Navodi ga da liječi (v. Lk 5,17), da izgoni zloduhe (v. Mk 1,34.39 i dr.), da oslobađa sve što je porobljeno (v. Lk 4,18.19). "Dobro je sve učinio. Gluhima daje čuti, nijemima govoriti" (Mk 7,37). Svi traže da ga dotaknu (v. Lk 6,19), jer sila iz njega izlazi (Mk 5,30). Priroda mu se pokorava (v. Mk 4,41). Nitko prije njega nije tako govorio. Po njemu kraljevstvo Božje dolazi u sili, već je prisutno (v. Lk 17,21). Obilje Jahvina Duha o kojem je Stari zavjet sanjao, slilo se u Isusa, u njemu ostaje i iz njega djeluje.

Snagom pomazanja Duh Sveti ne djeluje samo izvana nego još više u Isusovu srcu. Na vrhuncu svoga pohoda zemljom "uskliknu Isus u Duhu Svetom: Slavim te, Oče, Gospodaru neba i zemlje... Sve mi preda Otac moj..." (Lk 10,21). Dok sipa plodove Duha, u Isusu se rađa nova radost u Duhu Svetome. On kliče žarom Duha. Dajući, u isto vrijeme prima. Po tom se zakonu Duh Sveti kreće: uvijek ide dvosmjerno. Tko ga daje, još više ga prima. Osjetni znak tog primanja jest radost u Duhu Svetome. Ali Duh Sveti nije osjetna stvarnost. On ispunja neistražive dubine bića i onda kad čovjek ništa ne osjeća. Osobito na križu. Tamo Duh Sveti najsnažnije djeluje, obilno se daje, a onkraj svakog osjetnog iskustva. Zakon "dvosmjernog" kretanja Duha Svetoga bit će na snazi kroz svu povijest spasa. Vrijedit će za Isusa i za sve nosioce Duha, pa i nakon uskrsnuća i uzašašća na nebo. Svaki izljev Duha Svetoga iz Isusa novi je događaj Duha Svetoga za Isusa.

2.4. Uvjet pomazanja

Krštenje u Jordanu i pomazanje Duhom Svetim spadaju zajedno, jedan su događaj: "odmah, čim izađe iz vode, ugleda otvorena nebesa..." (Mk 1,10). Uranjajući u vodu Jordana, Mesija se izjednačio s grešnicima, preuzeo je njihovu sudbinu, pristao da im u svemu bude jednak. Time je objavio neizreciv smisao utjelovljenja. Naknadno je izrazio svoj pristanak na utjelovljenje i unaprijed je prihvatio križ. Voda znači uništenje staroga da bi nastalo novo, kao što se iz voda potopa i prolazom kroz Crveno more rodio novi život. U krštenju Isus na otajstveni način već umire, krštenje znači smrt: "krstom kojim se ja krstim, bit ćete kršteni" (Mk 10,39). Time on svome Ocu daje svjedočanstvo potpune poslušnosti, ispunjava "svu pravednost" (v. Mt 3,15). Ulazak u vodu Jordana njegov je veliki zavjet poslušnosti do kraja, do smrti (usp. Fil 2,7-8). Otac mu odgovara izljevom Duha, pomazuje Sina Duhom Svetim. Tek pošto je unaprijed prihvatio smrt i vanjskim činom to posvjedočio, Isus postaje sposoban da primi neograničenu puninu Duha i da ga daje dalje.

Što je Isus pritom osjećao? Nedokučiva je to tajna njegove bogosinvske i mesijanske svijesti. Dvoje je sigurno. Isusu nije tek na Jordanu, Očevim glasom, objavljeno da je Mesija. Njegova mesijanska svijest izvire iz neizreciva iskustva što ga on od početka u sebi nosi, a nije plod jednog trenutka. Tako ni njegova propovijed, navještaj kraljevstva Božjega, svjedočanstvo o Očevoj ljubavi nije "kategorijalni" podatak, što ga je Isus u određenoj zgodi primio, nego izraz transcendentnih dubina njegova bića.² Događaji na Jordanu prva su velika objava Isusa, a ne prva objava Isusu.³ – S druge strane sigurno je i to da Isus od tog časa tako neodoljivo zrači plodovima Duha, te ne možemo sumnjati da se i na razini subjektivnog iskustva s njime nešto novo dogodilo. On je kao čovjek podvrgnut zakonu rasta. Taj rast obuhvaća sve slojeve njegova bića, sav njegov dinamizam, pa i predanje Ocu. Isus je od početka predan Ocu i njegovoj volji bez pridržaja (usp. Lk 2,49). Pri ulasku u vode Jordana to ga predanje sve dublje prožima. Što mu se jasnije ocrtavaju konkretni putovi Očeve volje, to je življa njegova spremnost i oduževljenje da na tom putu ide do kraja. Glas s neba ipak nije bio samo mesijanska objava drugima nego i riječ njemu samome. To je potvrda njegova puta, novi zagrljaj Očeve ljubavi koji će mu kasnije i te kako biti potreban.

Nakon pomazanja na Jordanu Isus je nosilac Duha u punini i trajno. Duh Jahvin kojega je navijestio prorok Joel ("Poslije ovoga izlit ću Duha svoga na svako tijelo..." 3,1) i za kojim je Izrael čeznuo, u ovom je čovjeku prisutan. Ali samo u njemu. Punina je sva sažeta u jednoj točki, u jednom srcu. Na svako se tijelo još nije izlila. Da bi se svima mogla dati, veliki nosilac Duha treba da ode. "Ako ne odem, Branitelj neće doći k vama; ako pak odem, poslat ću ga" (Iv 16,7). Taj će se odlazak izvršiti na križu.

² V. Heinz SCHÜRMAN, *Das Lukasevangelium I*, Freiburg, 1969, str. 196.

³ V. Heinrich SCHLIER, *Die Verkündigung der Taufe Jesu nach den Evangelien, u Besinnung auf des Neue Testament*, Freiburg, 1964, str. 212.

3. Duh Sveti u Isusovoj smrti na križu

Za vrijeme Isusova zemaljskog života Duh Sveti se očitovao kao snaga njegova spasiteljskog djelovanja i kao sjaj koji zrači iz njegove osobnosti. U satima muke prizor se mijenja. Isus se odijeva u slabost, nemoć, lišen je snage i ljepote. Nastupa čas ovoga svijeta i vlast tame (v. Lk 22,53). Radosni poklik: "Moja je hrana vršiti volju onoga koji me je poslao" pretvara se u vapaj tjeskobe: "Oče, ... otkloni čašu ovu od mene!" (Mk 14,36). Isus ostaje dosljedan svome zavjetu poslušnosti Ocu, ali kroz muku i poništenje sama sebe: "... ne što ja hoću, nego što hoćeš ti". Ne čuje se više Očev glas iz otvorenog neba, nego Isusov krik krajnje napuštenosti: "Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?" (Mk 15,34). "Njega koji ne okusi grijeha, Bog za nas grijehom učini" (2 Kor 5,21). Otac kao da na njemu ne vidi ništa drugo osim grijeha. Sav je mrak, ništavilo, prokletstvo (v. Gal 3,13). – Gdje je tu Duh Sveti? Da li ga je napustio? Poraz i nemoć bili su u Starom zavjetu znak da se Jahvin Duh povukao. Treba osjetiti svu strahotu ovog pitanja da bi se otkrila nova prisutnost Duha Svetoga koja dozrijeva na križu. – Duh je prisutan tamo gdje djeluje. Kako Duh Sveti djeluje u tom času tame? O tom Novi zavjet malo govori. Suzdržana šutnja nadvila se nad ovo zbivanje. Ima ipak nekoliko redaka koji pokazuju kako je Duh Sveti u umiranju prisutan. Prisutan je na aktivan i na pasivan način. On na križu djeluje i s njim se na križu nešto događa.

3.1. Aktivna prisutnost Duha Svetoga na križu

Poslanica Hebrejima uspoređuje Stari savez sklopljen u krvi žrtvenih životinja s Novim savezom u Isusu Kristu: ako stare žrtve mogu posvetiti onečišćene i dati tjelesnu čistoću, "koliko će više krv Krista – koji po Duhu vječnom samoga sebe besprijekorna prinese Bogu – očistiti savjest našu..." (Heb 9,14). Na ovu riječ Svetoga pisma nadovezuje se izjava crkvenog učiteljstva i glas liturgije. Papa Leon XIII. veli u enciklici "Divinum illud munus" da je Krist svako svoje djelo izveo po prisutnom Duhu, a osobito žrtvu sama sebe. Prije pričesti molimo: "Gospodine Isuse Kriste, Sine Boga živoga, ti si po volji Očevoj, uz sudjelovanje Duha Svetoga, svojom smrću oživio svijet." Duh Sveti je na križu djelatan, ali drukčije nego prije. Sa široke pozornice vidljive povijesti kao da se u času Isusova umiranja povukao u svoju osobnu "radionicu", u srce koje se u smrt predaje. On pali plamen ljubavi u kojem će žrtva izgorjeti, kao što su izgarale žrtve paljenice Starog zavjeta. Duh Sveti je sam taj pamen, on je moć Isusove žrtve. Nije Duh Sveti Isusa prikazao, Duh Sveti nije ni sama sebe na križu prinio, nego je on snaga Isusova predanja.⁴ Žrtva dobiva vrijednost od osobe koja se predaje i od načina predanja.⁵ Osoba je Sin i po njemu ova žrtva ima neizmjernu vrijednost. Način predanja je svojstven Duhu Svetome: dati sve do kraja u ljubavi. Duh Sveti je osobno taj način predanja. Po

⁴ V. H. MÜHLEN, *Das Christusergebnis als Tat des Heiligen Geistes*, u: *Mysterium Salutis* 3/2, Einsiedeln, 1969, str. 535.

⁵ V. H. MÜHLEN, na istom mjestu.

njemu je žrtva vječna, vječno prisutna, stalno djelatna, uvijek plodna, traje u neograničenu budućnost, jer je ispunjena i nošena Duhom vječnim.

3.2. Pasivna uloga Duha Svetoga na križu

Aktivnom sudjelovanju Duha Svetoga u žrtvi križa odgovara njegova pasivna uloga u toj žrtvi. Prema enciklici "Mystici corporis" Krist nam je svoga Duha kojim je sam pomazan i čijom se snagom Ocu prinio, svojom krvlju na križu zaslužio i poslije uskrsnuća Crkvi predao.⁶ Za vrijeme svoga zemaljskoga života Isus je bio jedini nosilac Duha. U času njegove smrti Duh Sveti dobiva mogućnost da se izlije u širinu. Isusov "ja" bio je i prije smrti s Duhom Božjim posve sjedinjen. Služio mu je bez zapreke. Ali Isusov "ja" bio je tada još odjeven u "tijelo grijeha" (caro peccati). Bez osobnog grijeha on je predstavnik grešnog čovječanstva, nosilac svega grijeha. Njegovo tijelo, i u njemu sve "tijelo", mora žrtvovano nestati, da bi se Duh Sveti mogao dati svakome tijelu. Isusovom smrću Duh Sveti se oslobađa, dobiva novi način opstojanja: može djelotvorno ući u povijest, pripočeti se, prema Joelovu proročtvu, čitavu kozmosu.

Prema Ivanovu evanđelju Isus je to navijestio. Stojeći na veliki blagdan u Hramu, on povika: "Ako je tko žedan, neka dođe k meni! Neka pije koji vjeruje u mene. Kao što reče Pismo: rijeke će žive vode poteći iz njegove utrobe!" Evanđelist dalje tumači: "To reče o Duhu koga su imali primiti oni što vjeruju u njega. Tada ne bijaše još došao Duh, jer Isus još ne bi proslavljen" (Iv 7,37-39). U izvornom tekstu doslovce stoji: "Još nije bilo Duha." To je za nas važno. Duh je, dakako, postojao, ali ga u isto vrijeme nije bilo. Kao da ga nema. Svijet je bio prazan, bez Duha. Uvjet da Duh dođe jest Isusova proslava. A proslava, prema Ivanovu shvaćanju, znači smrt na križu. Događaj Isusove smrti otajstveno je ostvarenje toga navještaja: "Naklonivši glavu predade duh" (Iv 19,30). Riječ "duh" označuje na ovom mjestu najprije ljudski duh, dah života, što ga prema židovskom shvaćanju svaki čovjek u času smrti vraća Stvoritelju od koga ga je primio. Sveti oci vidjeli su u riječima "predade duh" dublji smisao: Isus je, predajući u času smrti svoj ljudski duh Ocu, udahnuo Crkvi Duha Svetoga. Kad mu zatim vojnik probode bok, "odmah poteče krv i voda" (Iv 19,34). Krv i voda znak su Crkve koja se izljevom Duha Svetoga rađa iz Isusova srca. – Na križu, u središtu povijesti otkriva se zakon svega duhovnog davanja i primanja, temeljni zakon plodnosti u Duhu: Duh Sveti se daje, novi život nastaje kad srce koje ga u sebi nosi utone u mrak, u samoću, u smrt. Iz smrti se rađa život. Duh Sveti je prisutan u mraku, vrhunski je djelatna u umiranju. Dakako, samo čistom vjerom prepoznatljiv.

Može li se govoriti o Isusovu iskustvu Duha u času umiranja na križu? Ako je istina da se Duh Sveti uvijek to više pripoćuje onome iz koga se daje drugima, onda moramo vjerovati da su dubine Isusova bića u času krajnje napuštenosti doživljavale jedinstveni dodir Duha Svetoga. Isus je Začetnik i

⁶ "Hunc Spiritum proprio effuso cruore Christus nobis in Cruce promeruit" (*Mystici corporis*, br. 54), V. H. MÜHLEN, nav. dj., str. 535.

Dovršitelj vjere (usp. Heb 12,2). Nije li ovdje iskustvo čiste vjere koja se na križu lišava svakog stvorenog svjetla, pa svojim dubinama može dotaći nestvoreni Izvor svega svjetla? To naslućujemo iz Isusovih riječi na križu: "Oče, oprostí im...", "Još danas bit ćeš sa mnom u raju", "Evo ti majke", "Svršeno je". Ove su riječi tako pune Duha, te iz umirućih usta zvuče kao kruna onog klicanja koje je uvijek izviralo iz Isusova srca. A zbivanja u prirodi: potres, razderan hramski zastor, uskrsla tjelesa preminulih, kozmički su odraz toga klicanja.

4. Duh Sveti u Isusovu uskrsnuću

4.1. Uskrišen silom Duha Svetoga

Isusovo uskrsnuće djelo je Očevo, koji "Krista uskrisi od mrtvih" i to "djelotvornošću sile i snage svoje" (usp. Ef 1,20.19). Sila kojom je Isus uskrišen ima u tekstovima Novog zavjeta mnogo imena: "moć" (dýnamis), "djelotvornost" (enérgeia), "sila" (krátos), "snaga" (ishýs), "slava" (dóxa), "desnica Božja". Pogledajmo tekstove: "... koje li prekomjerne veličine u moći njegovoj prema nama koji vjerujemo. Ona je primjerena djelotvornosti sile i snage njegove koju na djelu pokaza u Kristu, kad ga uskrisi od mrtvih i posjede sebi zdesna na nebesima" (Ef 1,19–20); "Bog koji je Gospodina uskrisio, i nas će uskrisiti snagom njegovom" (1 Kor 6,14); "Desnicom Božjom uzvišen..." (Dj 2,33); "Krist slavom Očevom bi uskrišen od mrtvih" (Rim 6,4). Svi ovi nazivi opisuju Duha Svetoga prisutnog i djelatnog u očitovanjima Božje spasiteljske moći. Duh je sam ta sila, snaga, moć, desnica Božja. Djelo uskrsnuća izričito se pripisuje Duhu Svetome: "Ako li Duh Onoga koji uskrisi Isusa od mrtvih prebiva u vama, Onaj koji uskrisi Krista od mrtvih, oživit će i smrtna tijela vaša po Duhu svome koji prebiva u vama" (Rim 8,11); Isus Krist je "postavljen Sinom Božjim u snazi, po Duhu posvetitelju uskrsnućem od mrtvih" (Rim 1,4).

Duh je kao Božja stvaralačka sila u početku lebdio nad vodama (v. Post 1,2) i izveo sva bića iz ništavila (usp. Rim 4,17). Kao povijesna spasiteljska sila on vodi povijest Božjeg naroda. U Isusovu uskrsnuću ta je povijest na cilju: Kristovo uskrsnuće vrhunac je i sažetak svih Božjih djela. Na blagdan Pedesetnice apostoli razglašuju na svim jezicima "veličanstvena djela Božja" (v. Dj 2,11), a sadržaj je tog razglašivanja i navješćivanja uskrsnuće Isusovo (v. Dj 2,22–36). Čin uskrsnuća kruna je svega stvaranja, novo stvaranje, najveće djelo Božjeg Duha. U njemu se on objavljuje i iskazuje kao Gospodar i Životvorac, Djelitelj svega života, Pobjednik nad smrću: "Krist uskrišen od mrtvih više ne umire, smrt njime više ne gospoduje" (Rim 6,9).

4.2. Suobličen Duhu Svetome

Uskrisivši Isusa od mrtvih, Duh Sveti ga ne vraća u stari život, nego ga uvodi u novi život, život po Duhu. Daje mu novi način egzistiranja. Duhom prožet i preobražen uskrsla Isus ima svojstva slična Duhu, živi "pneumatski". Pneumatsku egzistenciju proslavljenog Krista novozavjetni pisci doživljavaju i tumače na razne načine. Evanđelisti govore o ukazanjima Uskrsloga. On dolazi

i odlazi, javlja se neočekivano, ulazi kroz zatvorena vrata, odlazi iznenada, neuhvatljiv je i nezadrživ. Nije podvrgnut fizičkim zakonima. Gledaju ga, ali samo oni kojima se sam daje vidjeti. Slušaju ga, dodiruju, s njima je za stolom, zajedno jedu. Stvarno je prisutan, tijelom je tu, ali na način nove, nama nedokučive proslavljene tjelesnosti. Nije u tijelo zatvoren, nadilazi ga. Svemu je nadmoćan, svega Gospodar, kao što je Gospodar sam Božji Duh.

Pavao će ovu vrstu tjelesnosti nazvati "duhovno tijelo" (v. 1 Kor 15,44). "Duhovno tijelo" nije fizički pojam, ne označuje strukturu, nego kvalitetu proslavljenog tijela: to je čovjekovo realno tijelo, koje je po uskrsnuću Duhom Svetim tako prožeto te ima svojstva slična Duhu. Prema Pavlu Isus Krist, novi Adam, Duhom uskrišen, tako je Duhu suobličen te sudjeluje u stvaralačkoj moći Duha Božjega. Zato se može nazvati "duh životvorni": "Prvi čovjek, Adam, postade živa duša, posljednji Adam – duh životvorni" (1 Kor 15,45). Prvi je Adam svojim naravnim životom živo biće i po tome predstavnik čovječanstva podvrgnuta grijehu i rasapu. Uskrsnućem posljednjeg Adama počinje novo stvaranje. Krist, novi Adam, tvori i daje život. Tvoriti život, kako god se vršilo – stvaranjem ni iz čega, opravdanjem grešnika, uskrsnućem od mrtvih na kraju dana – isključivo je djelo Božje i njegova Duha "koji oživljuje mrtve i ono što nije zove te bude" (Rim 4,17; v. 8,11). Sada tu vlast ima i čovjek Krist, jer je Duhom Božjim prožet. – O životvornoj moći proslavljenog Krista govori i Ivan: "Duh je onaj koji oživljuje, tijelo ne koristi ništa" (Iv 6,63). Blagovanjem Kristova tijela čovjek postiže vječni život, jer je to tijelo puno Duha. Isusove riječi "duh su i život" (Iv 6,63b). Tko ih sluša, već ulazi u struju vječnoga života. Krist uskrišava mrtve sada i na kraju dana (v. Iv 5,21.28–29), raspolaže neograničenom vlašću nad životom.

Uskrsli Krist i Duh Sveti tako su blizu te Pavao iste učinke pripisuje sad jednome, sad drugome: "Isus umrije i uskrsnu... on se i zauzima za nas" (Rim 8,34), "sam se Duh za nas zauzima neizrecivim uzdasima" (Rim 8,26). Usporedo s izrazom "u Kristu", "Krist u nama" može se kazati "u Duhu", "Duh u nama". Krist je tamo gdje prebiva njegov Duh: "Ako je Krist u nama..." (Rim 8,10), "... po vjeri Krist prebiva u srcima vašim" (Ef 3,17), "Duh Božji prebiva u vama" (Rim 8,9.11; 1 Kor 3,16). Krist je životni prostor svakome koji živi po zakonu njegova Duha, u Duhu: "Nikakve sad osude onima koji su u Kristu Isusu" (Rim 8,1), "Vi niste u tijelu, nego u Duhu..." (Rim 8,9).

Između Krista i Duha Svetoga postoji nakon Isusove smrti i uskrsnuća neka vrsta identičnosti. Pavao je izrazuje glasovitom formulom: "Gospodin je Duh" (2 Kor 3,17). Krist Gospodin i Duh Sveti nisu, dakako, ontički identični, nego dinamično, funkcionalno. Nisu pod svakim vidikom isto: dva su subjekta djelovanja, neki se atributi među njima ne mogu izmijeniti. Isus je bio žrtvovan, ne Duh Sveti (v. Heb 9,14), Isus šalje Duha Svetoga, ne šalje Duh sama sebe (v. Iv 15,26; 16,7). Međutim oni vrše iste učinke i to tako nedjeljivo zajedno, da se u tim učincima ne mogu razlikovati. Sve što čini Duh Sveti, čini i Krist, Krist sve čini po svome Duhu. Iskustvo Duha Svetoga uvijek je i iskustvo Krista i obratno.

Spasopovijesna identičnost Krista i Duha rascvat je i vrhunac Isusova proćkog sjedinjenja s Duhom Svetim još iz razdoblja njegova zemaljskog života.

Temelj je tom proročkom sjedinjenju predanje koje Isus svjesno živi od početka. Njegov "ja" potpuno je podložan Duhu Očevu, poslušan Očevoj volji. U to je predanje Isus sve dublje urastao. Vanjskim ga je činom zasvjedočio uranjajući u vodu Jordana. Zato je od tog časa mogao proročki djelovati snagom Duha Svetoga. Ipak, do svoje smrti još je odjeven u "tijelo grijeha". Tek kad to tijelo nestane, kad Isus čitav bude žrtvovan, moći će se Duh Sveti u njemu dokraja "razigrati" i to u dva pravca: u širinu, razlijevajući se na sve tijelo, i u nutrinu, ponirući tako u dubine Isusova bića, te on, čovjek, Duhom prožet i preobražen i sam "postane Duh".

4.3. Razmjena između Krista i Duha Svetoga

Po Isusovu uskrsnuću došlo je do tajanstvene razmjene između proslavljenog Krista i Duha Svetoga. Isus je u Duhu Svetom prisutan svim vremenima i prostorima. Uskrsnuvši on veli: "Ja sam s vama u sve dane do svršetka svijeta" (Mt 28,20). Koji je to Isus uvijek i svuda prisutan? Svakako Isus iz Nazareta, onaj isti koji je proživio ljudski vijek, umro na križu i bio pokopan, isti onaj koji je treći dan uskrsnuo i sada je u slavi s desne Očeve. Nije međutim prisutan "kao" povijesni. Sredstvima povijesnog istraživanja i priopćivanja ne može se ostvariti osobni susret sa sada živim Isusom. To dokazuje neuspjeh svih takvih pokušaja. Krist nam nije prisutan ni "kao" proslavljeni. Za izravni saobraćaj s nebeskim bićem mi nismo sposobni, još nismo zreli. Kao putnici ne nalazimo se na istoj razini s njime, koji je na cilju. Stoga Isus i upozorava Mariju Magdalenu: "Ne zadržavaj se sa mnom, jer još ne uziđoh Ocu" (Iv 20,17). Još nije došao čas konačnog sastanka u domu Očevu. – Kako je dakle Isus prisutan? Prisutan je u Duhu Svetome. Duh Gospodnji koji ispunja svemir, unosi ga u sva vremena i sve prostore. Nakon Isusova odlaska došao je Duh Sveti kao drugi Branitelj. Taj drugi Branitelj nije nadomjestak za odsutnog Isusa, nego njegova živa prisutnost.⁷ Pojedinaac, čovjek Isus, prožet vječnim Duhom, postaje univerzalan čovjek, a da time ne gubi svoju konkretnost, svoju tjelesnost. Dimenzije su uskrslog Krista neizmjenjivost Duha Božjega.

Po sjedinjenju s Isusom iz Nazareta Duh Sveti dobiva povijesnu konkretnost, zavičaj, domovinu. Duh puše gdje hoće, ne znaš odakle dolazi i kamo ide (usp. Iv 3,8). Posvudašnji je beskućnik. Svi se na nj pozivaju, svi ga prisvajaju, a pritom svi imaju pravo i krivo u isto vrijeme. Neuhvatljiv je, i čovjek nikad ne zna gdje se on zapravo nalazi. Sve obuhvaća i svemu izmiče. A sada, nakon Isusova uskrsnuća, postoji čvrsta točka u kozmosu u kojoj prebiva punina Duha Svetoga. Tu on stanuje i tu se uvijek može naći. Stan Duha Svetoga, to je čovjek Isus iz Nazareta, njegovo proslavljeno tijelo, a onda i sve što će tom Isusu pripasti: narod Božji, Crkva, čitavo otajstveno Tijelo i otkupljeno čovječanstvo. Duh Sveti postao je dohvatljiv, a da nije prestao biti neuhvatljiv, Duh koji puše gdje hoće i svime suvereno vlada.

Mjesto na kojem se proslavljeni Krist i Duh Sveti sastaju i zajedno djeluju jest ljudsko srce. Na tlu molitvenog života njihovo jedinstvo ulazi u naše isku-

⁷ V. H. MÜHLEN, *nav. dj.*, str. 537.

stvo. Razmjenom između Isusa i Duha Svetoga ostvarena je mogućnost susresti Duha Svetoga na ljudski način, oči u oči. U žaru Isusovih očiju čovjek dotiče neistražive dubine Duha Božjega i uranja u njih. Neposredno iskustvo Isusa iz Nazareta uvijek je bilo obilježeno neodoljivošću svojstvenom Duhu Svetome. Isusova blizina rađa zanos, ljubav, plamen, mir, odmor... A to nisu psihološki fenomeni, nego živi Isus prisutan u Duhu Svetome, Kristov Duh osobno.

Molitvenom životu dana je u tom zajedničkom iskustvu Isusa i Duha Svetoga mogućnost držati ravnotežu između zora i slobode od zora. Potreba je naše molitve hraniti se slikom i neprestano se od nje oslobađati. "Bog je duh, i koji se njemu klanjaju u duhu i istini treba da mu se klanjaju" (Iv 4,24). On stanuje u hramu čovjekova srca (v. 1 Kor 6,19). Bez riječi i bez slike treba u poklonu vjere, u svetištu srca uranjati u Duha Svetoga koji je tu prisutan. Sada je moguće u tom istom svetištu gledati Kristovo lice onako kako su ga gledali njegovi ovozemni suputnici i kako ga prikazuje evanđelje. U našim srcima svijetli odraz slave Božje s Kristova lica. "Bog koji reče: Neka iz tame svjetlost zasine, on zasvijetli u srcima našim, da nam spoznanje slave Božje zasvijetli na licu Kristovu" (2 Kor 4,6). S Duhom Svetim prisutan je u našim srcima i izvor toga Duha, Kristovo srce, Krist čitav u žaru svoga srca. Isus postaje u Duhu prisutan, Duh je na njegovu licu vidljiv i dohvatljiv.

4.4. Proslavljeni Krist daje Duha Svetoga

Nakon pomazanja na Jordanu Isus je djelovao u sili Duha, sipao je njegove plodove. Sada, nakon smrti i uskrsnuća, on daje samoga Duha, kako je obećao (v. Iv 14; 15; 16). Započeo ga je dijeliti odmah nakon uskrsnuća (v. Iv 20,22) i uzašašća (v. Dj 2,33). Izljev Duha Svetoga na Pedesetnicu prvi je čin te djelatnosti, što je proslavljeni Krist vrši kroz svu povijest. Značajke tog djelovanja daju čitavoj povijesti četverostruki kristološki pečat.

1. Krist daje Duha Svetoga. Samo on ga daje, jer je jedini posrednik između Boga i ljudi (v. 1 Tim 2,5), izvor spasa i univerzalni djelitelj Duha Svetoga. Od početka vezao je to davanje uz neke vanjske znakove, za određene službe. Na uskrsno jutro dahnuo je u apostole i predao im Duha Svetoga. Sada to nastavlja preko ljudi koje je za to odredio. Koncilska konstitucija o Crkvi veli: "Da ispune tako velike službe, apostole je Krist obdario posebnim izljevom Duha Svetoga koji je sišao na njih (usp. Dj 1,8; 2,4; Iv 20,22–23), a sami su predali svojim pomoćnicima duhovni dar polaganjem ruku (usp. 1 Tim 4,14; 2 Tim 1, 6–7), koji je sve do nas došao u biskupskom posvećenju."⁸ Biskupsko posvećenje nije, dakako, jedini vidljivi dar Duha Svetoga. On je prvi i najistaknutiji u nizu hijerarhijskih darova u Crkvi i primjer nam je tog vidljivog davanja. Ono što se u njemu daruje, to je sam Duh Sveti.⁹ Ljudi koji ga prenose nisu gospodari duhovnih darova, ne raspolažu Duhom Svetim. Krist je i dalje jedini djelitelj. Za vrijeme svoga zemaljskog života bio je jedini nosilac Duha Svetoga, sada mu je on veliki i jedini izvor.

⁸ *Lumen gentium*, br. 21.

⁹ V. H. MÜHLEN, na istom mjestu.

2. Krist daje Duha Svetoga u širinu. Jedini djelitelj nije vezan uz vanjske znakove i vidljive službe. Prema Joelovu proročanstvu on ga izlijeva na svako tijelo (v. Jl 3,1). Isus više nije jedini nosilac Duha. Svoju duhovsku puninu može on sada izliti u širinu, na sve tijelo. Tim izlivanjem izgrađuje on svoje otajstveno Tijelo, Crkvu. Pošto je u njegovu fizičkom tijelu umrlo tijelo grijeha, može sad svako tijelo primati od njegove punine. Gdje god Duh Sveti pokreće savjesti i povezuje ljude, gdje niče, raste i pobjeđuje dobro, tamo je Krist na djelu. Nijedan pomak u svijetu Duha, nijedan korak duhovnog rasta ne događa se mimo njega ni bez njega. Sav svijet i sva povijest, svi prostori i sva vremena Kristu su podvrgnuta, Kristom zahvaćena. Ništa mu ne izmiče. On kraljuje šaljući svoga Duha.

3. Krist osobno daje Duha Svetoga. Prema nauci sv. Tome Akvinskoga milost ne prelazi od Krista na nas posredovanjem ljudske naravi, nego jedino osobnim djelovanjem Kristovim.¹⁰ To znači da je pri svakom dolasku Duha Božjega Krist osobno i svjesno na djelu. Ova činjenica nadilazi naše predodžbe, ali je sigurno sadržana u istini Kristove proslavljene, pneumatske egzistencije. U svijetu Božjega Duha ništa se ne događa automatski, neosobno. Sve je izraz osobne brige. Dar Duha Svetoga nije tek plod Kristove otkupiteljske ljubavi u času njegove žrtve na križu, nego je to svaki put novi izraz njegove uvijek žive ljubavi. Krist djeluje osobno. Tim davanjem on izgrađuje svoje Tijelo i ujedno unutar toga Tijela uspostavlja osobnu vezu sa svakim pojedinim udom. Svaki dar Duha Svetoga izraz je obiteljskih odnosa koji vladaju u Kristovu Tijelu. Povjerenjem u Kristovu sveprisutnu i svuda djelatnu brigu čovjek odgovara na taj dar i time zaključuje dijalog prijateljstva s Glavom, Kristom.

4. Krist dajući prima. Možemo li govoriti o Kristovu iskustvu, dok sada, proslavljen, daje Duha Svetoga? To nam je iskustvo još manje dostupno, nego njegova bogosinovska i mesijanska svijest za vrijeme zemaljskog života. Na temelju sveopćeg zakona o kretanju Duha Svetoga smijemo kazati: svaki izljev Duha Svetoga iz Isusa novi je doživljaj Duha Svetoga za Isusa. To vrijedi tokom povijesti spasa, na putovanju, pa nema razloga sumnjati, da je tako i na cilju. Krist i sada, dajući sve više prima. Što on još može primiti? On doživljava uvijek novu radost u Duhu Svetome. Njegovo proslavljeno stanje ne protivi se takvom doživljavanju. Po uskrsnuću je sposobnost za radost neizmjerljivo porasla. Svaki trenutak u rastu njegova Tijela za Isusa je novo duhovno iskustvo, osobni doživljaj. "Primio je od Oca Obećanje, Duha Svetoga, i izlio ga..." (Dj 2,33), veli sv. Luka opisujući prvi izljev Duha Svetoga. To se bez prestanka nastavlja. On od Oca prima i daje.¹¹ Primanje i davanje uvijek prati klicanje u Duhu Svetome, ne samo na putu nego još više na cilju (usp. Lk 10,21). Klicati Bogu najosobniji je i najzreliji čin razumnog bića. To je i najzdraviji čin kojim neko biće sama sebe izgrađuje. Kličući bez prestanka u rado-

---

¹⁰ "Gratia non derivatur a Christo in nos mediante natura humana, sed per solam personalem actionem ipsius Christi" (S. Th. III, q.8. a 5. ad 1, nav. H. MÜHLEN, nav. dj., str. 542).

¹¹ V. H. MÜHLEN, *Der Gegenwärtige Aufbruch der Geisterfahrung und die Unterscheidung der Geister*, u: *Gegenwart des Geistes*, Quaestiones disputatae 85, str. 34.

sti Duha Svetoga, Krist izgrađuje svoje Tijelo, Crkvu. To je način njegova kraljevanja. "On treba da kraljuje, dok ne podloži sve neprijatelje pod noge svoje... I kad mu sve bude podloženo, tada će se i on sam, Sin, posložiti Onomu koji je njemu sve podložio, da Bog bude sve u svemu" (1 Kor 15,25.28).

* * *

Započeli smo razmatranje s pitanjem: Tko je Isus Krist? Odgovor Svetoga pisma i predaje glasi: Krist je Pomazanik Duhom Svetim. Duh u njemu stanuje i djeluje, snaga je i sadržaj njegova bića. Vidjeli smo i to: Duh Sveti nije Isusa ispunio zato da u njemu samome ostane, nego zato da se po njemu prioči svijetu. Isti je u Isusu Kristu, u Crkvi, u cijelom svijetu. Isusovo pomazanje izvor je pomazanja što će ga primati Crkva i u njoj svaki pojedini kršćanin.

Govorili smo i o Isusovu duhovnom iskustvu, o njegovu rastu u Duhu Svetome. Isusovo iskustvo Duha prauzor je svega duhovnog iskustva. Treba buditi svijest o vlastitom pomazanju Duhom Svetim u svjetlu događaja na Jordanu, na Golgoti, u svjetlu Isusova uskrsnuća. To je osobito potrebno u vremenima u kojima Duh Sveti snažnije, vidljivije ulazi u povijest i zahvaća njezine tokove. Takvo vrijeme upravo proživljavamo. Posvuda niču pokreti koji na temelju krsne milosti, iz osnovnog kršćanskog iskustva traže susret sa živim Bogom. Pojavili su se polovicom ovoga stoljeća istodobno u gotovo svim kršćanskim sredinama. To i nisu pokreti u sociološkom smislu, nego valovi Duha Svetoga po kojima on obnavlja Crkvu i mijenja svijet.¹² Da bi pokrenuo obnovu, Duh dijeli svoje darove. Te darove nazivamo, služeći se Pavlovim rječnikom, karizmama. Drugi vatikanski sabor na više je mjesta o njima progovorio i tako na svečan način usvojio i prihvatio ovu težnju Duha.¹³

U tom gibanju ima i teologija svoje mjesto. Pozvana je da vrši duhovno rasuđivanje. Ne može pretjecati rad Duha i ne smije ga kočiti. Mora otkrivati njegove putove, prepoznavati njegova očitovanja, a osobito mora lučiti izvorno iskustvo Duha Svetoga od učinaka što ih proizvode niži duhovi. To je, dakako, nemoguće bez osobnog duhovnog iskustva. Zato neće biti dosta da teologija znalački govori "o" Dohu Svetome, ona mora sve više misliti i govoriti "u" Duhu Svetome i iz njegova nadahnuća. Uza svu potrebu sistematizacije i racionalne analize teologija mora znati da Duh Sveti nije u prvom redu predmet njezina istraživanja, nego njezino izvorno ozračje. Tek tim putem može ona opet i sama postati izvorna, životna, za život plodna, a za to se mora neprestano obraćati.

Zusammenfassung

Christus, der vom Geist Gesalbte.

Das christologische Bekenntnis der Kirche – wahrer Gott und wahrer Mensch – enthält zwar die ewige Wahrheit über Jesus Christus und ist somit Grund alles christlichen Glaubens, kann aber von sich aus die lebendige Be-

¹² V. nav. dj., str. 24 sl.

¹³ V. *Lumen gentium*, br. 12, *Apostolicam actuositatem*, br. 3.

gegnung mit Christus nicht vermitteln. Es neigt immer wieder, in monophysitische oder nestorianische Frömmigkeitsgewässer einzumünden. Das dogmatische Christusbild muß durch das Bekenntnis der Urkirche belebt werden: Christus ist der vom Geist Gesalbte. Die Wahrheit über Jesus Christus eröffnet sich nur dem, der sich vom Geiste Gottes in sein Geheimnis einführen läßt, der ständig zu Jesus unterwegs ist.

Das Geistereignis vollzog sich bei Jesus in drei Schritten: Salbung am Jordan, Tod am Kreuz, Auferstehung. In Jesus wohnt von seiner Empfängnis an der Heilige Geist. Aber bis zur Salbung am Jordan ist der Geist Prinzip seiner persönlichen Heiligkeit, nicht seines messianischen Wirkens. Dafür soll er den Geist erst nach seiner Taufe empfangen (s. Apg 10,37). Die Salbung mit dem Geist ist am Hintergrund alttestamentlicher Salbungen zu verstehen: der Gesalbte gehört nicht mehr sich sondern ausschließlich Gott und seiner Sendung. Die Begleiterscheinungen des Jordangeschehens – der geöffnete Himmel, die Stimme des Vaters, das sichtbare Herabkommen des Geistes – leiten die letzte Offenbarung Gottes, das Endgericht und die eschatologische Ernte ein. Die Früchte der Salbung werden im nun folgenden Lebenslauf Jesu sichtbar: erfüllt von der Kraft des Geistes heilt er, predigt, schafft Leben. Dabei erfährt Jesus selbst die Freude des Geistes (s. Lk 10,21). In dieser lobpreisender Freude offenbart der Heilige Geist seine Wege. Sie gehen in beiden Richtungen, ein und aus. Den Geist vermitteln bedeutet immer auch empfangen. Die Bedingung für den Geistempfang ist die Taufe. In den Fluten von Jordan erklärt sich Christus solidarisch mit der sündigen Menschheit und bekundet im voraus seinen Gehorsam bis in den Tod. Er stirbt schon mystisch. Daraufhin kann er den Geist zur Ausspendung empfangen.

Im Kreuzesgeschehen ist der Heilige Geist tätig indem er das Opfer ermöglicht: Christus hat sich kraft ewigen Geistes dem Vater dargebracht (c. Heb 9,14). "Der aktiven Mitwirkung des Heiligen Geistes entspricht dann sein passives Erwirktsein."¹⁴ Denselben Geist mit dem er gesalbt war und in dessen Kraft er sich dargebracht hat, hat uns Christus am Kreuze verdient. Jesus, bis dahin der alleinige Träger des Geistes, zugleich aber auch Vertreter des sündigen Fleisches (s. 2 Kor 5,21) muß im Tod weggehen, erst dann kann der Geist, gemäß Joel 3, sich auf alles Fleisch ausgießen.

Der Geist des Vaters hat Christus von den Toten auferweckt. Dabei gab er ihm eine neue Seinsweise. "Der Herr ist Geist" (2 Kor 3,17), er nimmt Teil an den Eigenschaften des Geistes, er ist im Geiste allen Zeiten und Räumen gegenwärtig. Durch die pneumatische Existenz des verklärten Christus gewinnt der Heilige Geist selbst eine neue geschichtliche Konkretheit: er weht auch weiterhin wo er will, ist aber von nun an an den sichtbaren Leib dieses Christus gebunden und darin immer zu finden. Der verherrlichte Christus sendet durch sein persönliches Tun den Geist in die weltweite Breite und erbaut so seinen Leib, die Kirche. Jede Geistsendung ist für Christus selbst neue Geisterfahrung. Unaufhörlich lobpreist er den Vater im Geist.

---

¹⁴ H. MÜHLEN, *Das Christusergebnis als Tat des Heiligen Geistes*, 535.

Literatura

Heribert MÜHLEN, *Der Heilige Geist als Person – in der Trinität, bei der Inkarnation und im Gnadenbund*, Münster, 1969, 4. izd. 1980.

H. MÜHLEN, *Das Christusergebnis als Tat des Heiligen Geistes*, u: *Mysterium Salutis* 3/2, Einsiedeln, 1969, str. 513–545.

H. MÜHLEN, *Der gegenwärtige Aufbruch der Geisterfahrung und die Unterscheidung der Geister*, u: *Gegenwart des Geistes*, Aspekte der Pneumatologie, Quaest. disp. 85, Freiburg, 1979, str. 24–53.

H. MÜHLEN (izd.), *Geistesgaben heute*, Mainz, 1982.

Yves CONGAR, *Der Heilige Geist*, Freiburg, 1982.

Christian SCHÜTZ, *Einführung in die Pneumatologie*, Darmstadt, 1985.

Heinrich SCHLIER, *Über den Heiligen Geist nach dem Neuen Testament*, u: H. SCHLIER, *Der Geist und die Kirche*, Freiburg, 1980, str. 151–164.

H. SCHLIER, *Die Verkündigung der Taufe Jesu nach den Evangelien*, u: H. SCHLIER, *Besinnung auf das Neue Testament*, Freiburg, 1964, str. 212–218.

Heinz SCHÜRMAN, *Das Lukasevangelium I*, Freiburg, 1969.